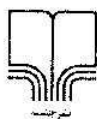


سאל‌های بخصوص

ناگامی و کامیابی‌های مستندسازی

ابراهیم مختاری

www.ketab.ir



سرشناسه: مختاری، ابراهیم، - ۱۳۳۶
عنوان و نام پدیدآور: سال‌های نخستین (تاکا)، و کامیابی‌های مستندسازی /
ابراهیم مختاری
مشخصات نشر: تهران، نشر چشمه، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری: ۱۵۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۹-۸۰۶-۵
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتاب‌نامه
موضوع: مختاری، ابراهیم، - ۱۳۳۶ -- خاطرات
موضوع: سینمای مستند -- ایران
موضوع: Documentary films -- Iran
موضوع: سینمای مستند -- ایران -- تهیه و کارگردانی
موضوع: Documentary films -- Iran -- Production and direction
رده‌بندی کنگره: PN۱۹۹۵ / م۳ ۱۳۹۵
رده‌بندی دیویی: ۷۹۱ / ۴۳۷
شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۲۵۱۴۶۶۲



cheshmehpublication



telegram.me/cheshmehpublication

www.cheshmeh.ir

رده‌بندی نشر چشمه: هنر - سینما

سال‌های مخصوص (ناکامی و کامیابی‌های مستندسازی) ابراهیم مختاری

مدیر هنری: مجید عباسی

لیتوگرافی: باختر

چاپ: دالاهو

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۶، تهران

ناظر فنی چاپ: یوسف امیرکیان

حق چاپ: انتشار محفوظ و مخصوص نشر چشمه است.

هرگز نباید استفاده از این اثر، مشروط به دریافت اجازه‌ی کتبی ناشر است.

شاب: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۹-۸۰-۵

معرض نشر چشمه:

تهران، کارگر شمالی، تقاطع بزرگراه شهید گداز، کوچه‌ی چهارم، پلاک ۲.

تلفن: ۳۳۳۶۰۰۰

کتاب‌فروشی نشر چشمه:

تهران، خیابان کریم‌خان زند، نیش‌بوری شیخی، شعبه‌ی ۱۰۷.

تلفن: ۸۸۹۰۷۷۶۶

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی کوروش:

تهران، بزرگراه ستاری شمال، نیش‌خیابان پیامبر مرکزی، مجتمع تجاری کوروش، طبقه‌ی پنجم، واحد ۴.

تلفن: ۴۴۹۷۱۹۸۸

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی آرن:

تهران، شهرک قدس (غرب)، بلوار فرحزادی، نرسیده به بزرگراه نیایش، خیابان حافظی، نیش‌بوری خورشید، طبقه‌ی دوم، واحد ۲.

مجتمع تجاری آرن، طبقه‌ی ۲.

تلفن: ۷۵۹۳۵۴۵۵

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی بابل:

بابل، خیابان شریعتی، روبه‌روی شیرینی‌سرای بابل.

تلفن: ۰۱۱) ۳۲۴۷۶۵۷۱

کتاب‌فروشی نشر چشمه‌ی پریس:

تهران، پاسداران، نیش‌گلستان یکم، مجتمع پریس، طبقه‌ی ۲.

تلفن: ۹۱۰۰۱۲۵۸

فهرست

۷	مقدمه
۹	به سوی مستندسازی
۱۳	نان بلوچی
۳۵	اجاره‌نشینی
۶۹	یک سفر صیادی
۸۹	زعفران
۹۹	ملاخدیجه و بچه‌ها
۱۰۷	مکر مه، خاطرات و رویاها
۱۱۵	زینت، یک روز بخصوص
۱۲۷	پایانه یا آغازی دیگر
۱۳۱	پیوست
۱۳۹	نمایه اشخاص
۱۴۳	تصاویر

مقدمه

من گونه‌ای از مهندسازی اجتماعی را در چند فیلم تجربه کردم که می‌کوشد در میان واقعیت‌های پراکنده، به حقیقت فزاینده خود یا حقیقتی اصیل‌تر از فرض خود برسد و با همان واقعیت‌ها به ساختار فیلم طوری شکل دهد که گویای آن حقیقت باشد. از این روش، بیش از همه در ساختن سه فیلم از سه شخصیت واقعی استفاده کرده‌ام.

در جلسات نمایش همین فیلم‌ها به فکر نوشتن این کتاب افتادم. پرسش‌هایی که معمولاً پس از نمایش فیلم طرح می‌شد سه خاله‌های به یاد می‌آورد که ساعتی پس از پایان جلسه، در هجوم کار و گرفتاری‌های روزانه گم می‌شد. اما در جلسه‌ی دیگری تقریباً به همان شکل دوباره می‌آمد. وقتی این اتفاق بارها روی داد، دریافتیم آن خاله‌ها در برابر گذر زمان مقاومت می‌کنند و اگر من برای توضیح مسئله یا موضوعی همواره به آن‌ها رجوع می‌کنم به خاطر بهره‌ای است که از حقیقت دارند. این‌ها همه‌جور خاطره‌ای هستند. از فردی و اجتهاد دین‌دیده تا زیبایی‌شناسانه و خانوادگی، و همگی در پیوند با حرفه‌ام. این‌ها را نشستیم یک‌بار بنویسم. از وقتی تصمیم به نوشتن گرفتم، چون می‌دانستم به مناسبتی بازخواهند آمد منتظر ماندم و در مناسبت‌هایی که ظاهر شدند، در همان شکل ظهور ثبت‌شان کردم، سپس چیدم و کاستم و افزودم.

بخشی از این خاطرات، از دوره‌ی نظام تصویری فیلم است. دوره‌ای که ایران بود. تجهیزات و مواد خام فیلم‌سازی، بسته بودن بازار تلویزیون به روی آثار سینمای مستند و سانسور سلیقه‌ای مدیران دولتی از عوامل اصلی رکود بخش خصوصی در سینمای مستند ما بود، که این دوتای آخری هنوز هم هست.

دوره‌ی دوم مربوط به دهه‌ی هفتاد به بعد است که سیستم تصویر ویدیویی به ایران رسید و ارزانی تجهیزات و بهره‌مندی آسان از آن، سلطه‌ی مدیران دولتی و تلویزیون را بر مستندسازی کاهش داد و سینمای مستند ایران نفسی کشید و گسترش پیدا کرد. دو نظام تصویری متفاوت فیلم و ویدیو خواه‌ناخواه بر انتخاب مضامین، سبک کارگردانی و زیبایی‌شناسی مستندهایم تأثیر متفاوتی

گذاشته‌اند. از سوی دیگر تفاوت روابط حاکم بر سرمایه‌گذاری و نمایش آثار مستند در تلویزیون که در انحصار مدیریت حکومتی است با روابط مستندسازی در بخش خصوصی هم بر مستندسازی من تأثیر گیرناپذیری داشته‌اند.

شرح شکل‌گیری طرح‌ها، ساختار دیداری فیلم‌نامه و ساخته شدن فیلم‌ها، با نام هر فیلم آغاز می‌شود و با توضیح سرنوشت نمایش آن فیلم به پایان می‌رسد. اما هر یک از این فیلم‌ها در زمینه‌ی گسترده‌ای از مناسبات اداری، شرایط اجتماعی، سرمایه‌گذاری و مسائل شخصی شکل گرفته است که آن‌ها را هم در شرح هر فیلم آورده‌ام.

نقیس مرشدزاده برای رسیدن به شکل کنونی کتاب نقش داشت، همچنان که شمیم مستقیمی در به پاب رساندن آن. افسر نظری نیز بارها متن کتاب را خواند و ایرادهای آن را یادآوری و برطرف کرد. از هم‌رانی‌ها سه سال گزارم.